

Bölüm Xxx

GRAFİK TASARIM EĞİTİMİ İÇİNDE TİPOGRAFI DERSİ VE TASARIM İLKELERİ BAĞLAMINDA TİPOGRAFI-GEOMETRİ İLİŞKİSİ

Seyyit Mehmet BUÇUKOĞLU¹

Giriş

Grafik tasarımın en temel anlatım öğeleri geometrik formlardır. Bu formlar; nokta, çizgi ve yüzey arasında meydana gelmektedirler. Yüzeyde kesişen çizgiler farklı geometrik biçimleri oluştururken, genel olarak ortaya çıkan üçgen ise en yalın geometrik form olarak nitelendirilmektedir. Ancak çizgiler yatay ya da dikey olarak birbirleriyle kesiştiklerinde, kare ve dikdörtgen formların ortaya çıkması da kaçınılmazdır. Üçgen, kare, dikdörtgen, eşkenar ya da paralelkenar dörtgen ve daire gibi geometrik öğelerin, birleştirme, kesiştirme ve bölme gibi yöntemler ile başka formlara dönüşmesi, bunun sonucunda da yeni geometrik öğelerin meydana gelmesi tasarım yüzeyine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Unutulmamalıdır ki; en yalın eleman, her zaman en çok şekli çıkarabileceğimiz ana öğedir.

Burada özellikle dikkat edilmesi ve altının çizilmesi gereken bir başka detay ise; Ögesel Yalınlığın (İkelliğin) ‘var oluşu’, abartı ya da aşırı karmaşıklığın da ‘yok edişi’ beraberinde getireceği gerçeğidir. Her koşulda kullanımı, yeni biçim denemelerinde ya da yeni araştırma etütlerinde, grafik öğelerin kullanımı için en yalın biçimi seçmek, ayrıca tasarıma onunla başlamak ilke edinilmeli ve tasarımın ileriki süreçlerinde de bu ilkeye her koşulda uyulmalıdır.

Tasarım ilkelerini dikkate almak, tasarımı oluşturma sürecinde bu ilkelerin meydana getireceği çeşitli karşıtlıklara da önceden olanak sağlamaktır. Büyük-küçük, yatay-dikey, sert-yumuşak, durgun-hareketli, ağır-hafif gibi karşıtlık ifadeleri, tasarım yüzeyini şekillendiren görüntülerin etkileridir. Bu etkilerin görsel şekillendirme ögesi olarak kullanılabilmesi de oranlarındaki farklılıklarla mümkündür. Bu farklılıklar, yeni grafik düzenleri ve anlatımları oluştururken mevcut süreci de zenginleştirirler. Aynı zamanda görsel öğeler, soyut kavramları da ifade edebilirler. Bir örneklendirme olarak, spor dalları ya da trafik işaretleri gibi grafik simgelerin, tüm insanlara anlayabilecekleri yalın bir anlatım özelliği sundukları söylenebilir.

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, seyyitbucukoglu@maltepe.edu.tr

geometrik formlardan yararlanarak biçim benzerlikleri ya da zıtlıkları incelenmelidir. Bu inceleme sonucunda, harf anatomisini ve biçimini ona referans sunacak başka bir geometrik form ile ilişkilendirme beceri kazanan öğrenci, tasarım yüzeyinde yeni olanaklar da keşfedecektir. Ayrıca bu durum, tasarım ilkelerinin gerektirdiği şekilde uygulama alanının da şekillenmesine imkân yaratacaktır. Denge, vurgu-çekicilik, uyum (armoni), görsel hiyerarşi ve görsel süreklilik, öğrenci projelerinde çağdaş grafik tasarım önerileri ekseninde değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte bir grafik tasarımın başarılı olabilmesi için tüm ilkelerin sağlayacağı görsel bütünlüğün ne olduğu ve bu bütünlüğün nasıl uygulanması gerektiği de iyi bilinmelidir. Öte yandan grafik tasarım eğitimi verilirken, öğrencinin dikkati görseller ve tipografi birlikteliğindeki kaliteye çekilmelidir. Tipografinin amacının sadece sözel mesajlar ile sınırlı olmadığı, görsel olarak da kendine özgü biçim, renk, oran-orantı, bütünlük ve kompozisyondaki konumu açısından tasarım yüzeyine sağladığı katkı vurgulanmalıdır. Görsel olarak barındırdığı nitelik de grafik tasarım ve tipografi eğitimi içerisinde tüm kuralları ile öğretilmelidir.

Günümüzün şekillendirdiği ve geliştirdiği grafik tasarım disiplini, mevcut ortam içindeki iletişimin ve biçimlerin gerek duyduğu güncel fikirlerle öğrenci tasarımlarında yerini almalıdır. Çağdaş bilincin, sunma, aktarma, gösterme, yaşatma, üretme ve araştırmaya yönelik teorik ve uygulamalı bilgi ile sağlanabilirliği, bunun devamlılığında da estetik açıdan yerel ve evrensel duyarlılığın altyapısını oluşturma sürecinde üstlenilen rol, tasarım öğrencilerinin gelişiminde önemli bir temel alt yapı oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- Becer, E. (1997). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Becer, E. (2002). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi
- Bıyık, A. (2007). *Yazılı basında görsel unsurların haber dizaynındaki önemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Cook, A. & Fleury, R. (1989). *Type & color*. Amerika Birleşik Devletleri: Bilimsel Eserler, Rockport Publishers, Inc.
- Hardeberg, J. Y. (2001). *Multispectral color imaging*. Redmond, Washington, Doktora Tezi. Amerika Birleşik Devletleri: Conexant Systems Inc.
- İşingör, M., Eti, E. & Ashler, M. (1986). *Resim I / temel sanat eğitimi – resim teknikleri – grafik resim*, ders kitapları dizisi 238, Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları 639.
- Ocvirk, O. G., Stinson, R.E., Wigg, P.R., Bone, R.O. & Cayton, D.L. (2015). *Sanatın temelleri / teori ve uygulama*. İzmir: Karakalem Kitabevi Yayınları 13.
- Uçar, T. F. (2019). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. 10. Baskı. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Tic. A.Ş.
- Yücebaş, Ç. (2006). *Grafik tasarımda görsel bütünlük oluşturmada tipografi ile görseller arasındaki ilişki ve sanat eğitimindeki yeri*. Resim İş Öğretmenliği Programı Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

GÖRSEL KAYNAKLAR

- Şekil 1. “Asimetrik Tasarım Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 2. “Form - Karşı Form Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 3. “Form - Karşı Form Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 4. “Form - Karşı Form Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 5. “Form - Karşı Form Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 6. “Tipografi Bir Grafik Tasarımdır.” Andy Rogerson’ın Öğrenci Projesi. https://www.popwebdesign.net/popart_blog/en/2019/06/amazing-typography-posters-to-empower-your-creative-genius/ Erişim tarihi:25 Nisan 2020
- Şekil 7. “Tipografik Öğelerde, Yapılandırılmış Belirsizlik Örneđi.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 8. “Harflerin Kimliksizleştirilmesinde, Yapılandırılmış Belirsizlik Örneđinin Açık Farkı.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 9. “Tipografi ve Geometride Benzer Formlar.” Yazarın Kendi Arşivi.
- Şekil 10. “Tipografi ve Geometride Zıt Formlar.” Yazarın Kendi Arşivi.